

— چند کلمه‌ای درباره خودتان بفرمایید

من در سال ۱۳۴۰ در تهران به دنیا آمدم، اما اصلیتم آذربایجانی است. پدرم در سال ۱۳۱۶ از شهرستان سراب به تهران مهاجرت کرده بود. از موقعی که خواندن و نوشتن را آموختم، به مطالعه علاقه‌مند شدم. در علاقه‌مندی‌ام به کتاب خانواده‌ام — بخصوص پدرم — نقشی اساسی داشتند. در هفده سالگی الفبای سیریلیک و الفبای لاتینی را یاد گرفتم و شروع کردم به خواندن کتابهای ترکی. اولین کتابم را در بیست سالگی ترجمه کردم که کتابی بود تحت عنوان «کشاورزی و مناسبات ارضی در ایران — اواخر سده نوزدهم، اوایل سده بیستم»، بعد از آن سفرنامه‌ای ترجمه کردم با عنوان «یادداشت‌های وطن آفتابی». متأسفانه یا خوشبختانه هیچ یک از این دو کتاب به چاپ نرسید، اما با ترجمه آن‌ها تجربیات ارزشمندی به دست آوردم. در سال ۱۳۶۴ به ترکیه رفتم و در شهر ازمیر زبان و ادبیات ترکی خواندم. پس از بازگشت به ایران از اواخر سال ۱۳۶۸ در هفته‌نامه‌ای که در آن سال‌ها به زبان ترکی منتشر می‌شد شروع به کار کردم، ضمناً کار ترجمه را نیز این بار از فارسی به ترکی از سر گرفتم و حدوداً ده عنوان کتاب به ترکی ترجمه کردم. از سال ۱۳۷۳ تا ۱۳۷۴ در روزنامه ایران کار تصحیح و ویراستاری انجام دادم. از پاییز سال ۱۳۷۴ همکاری‌ام را با انتشارات ققنوس شروع کردم و از آن تاریخ تاکنون در این مؤسسه کار می‌کنم. در این مدت یک کتاب تألیف و چهار کتاب به فارسی ترجمه کرده‌ام. کتاب تألیفی‌ام

«خودآموز ترکی استانبولی» است و ترجمه‌هایم به ترتیب عبارتند از: «سلول ۷۲» (نوشته اورهان کمال)، «قلعه سفید» (نوشته اورهان پاموک)، «زندگی نو» (نوشته اورهان پاموک - این کتاب حدود دو سال در وزارت ارشاد در انتظار صدور مجوز بود تا این که در شهریور ماه امسال مجوز آن را صادر کردند و الان زیر چاپ است و به زودی منتشر می‌شود)، کتابی نیز برای نوجوانان ترجمه کرده‌ام با عنوان «قصه‌های حسن کچل». به جز «قصه‌های حسن کچل» که نشر آفرینگان آن را منتشر می‌کند، بقیه کتابهایم را انتشارات ققنوس منتشر کرده است.

— کار ویرایش را از چه زمانی آغاز کردید؟ با چه معیاری؟

کار ویرایش را از همان هفته‌نامه‌ای که خدمتتان عرض کردم، شروع کرده‌ام. من در آنجا دبیر هیئت تحریریه و سرویراستار (باش ادیتور) بودم و بعد از آن این کار را در کنار ترجمه ادامه دادم.

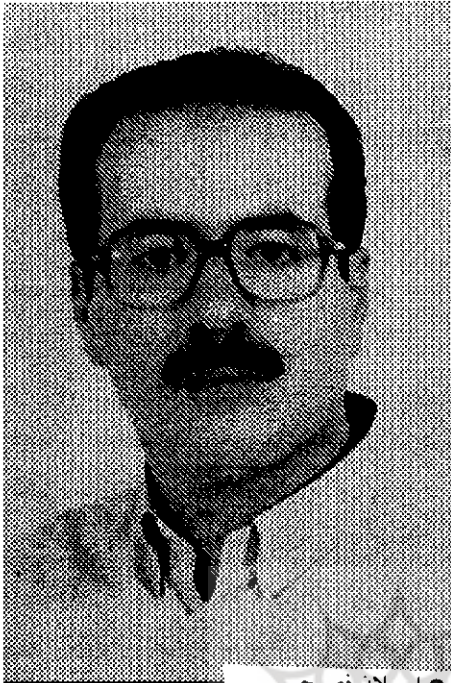
— آشناییتان با «مجموعه تاریخ جهان» از چه طریق بود؟

از طریق اینترنت. ما در انتشارات ققنوس با سایت‌های معتبر عرضه و فروش کتاب در ارتباط هستیم و آنها آخرین اطلاعات مربوط به کتابهای منتشر شده و یا در حال انتشار را برایمان می‌فرستند. اولین کتابی که از این مجموعه سفارش دادیم، کتاب «امپراتوری ایران» بود. بعد از آن که کتاب به دستمان رسید، آن را بررسی کردیم و تصمیم به ترجمه و چاپ آن گرفتیم. سپس آقای حسین زادگان مدیر مسئول انتشارات ققنوس پیشنهاد کردند که گل این مجموعه را که در حدود شصت جلد است به فارسی منتشر کنیم.

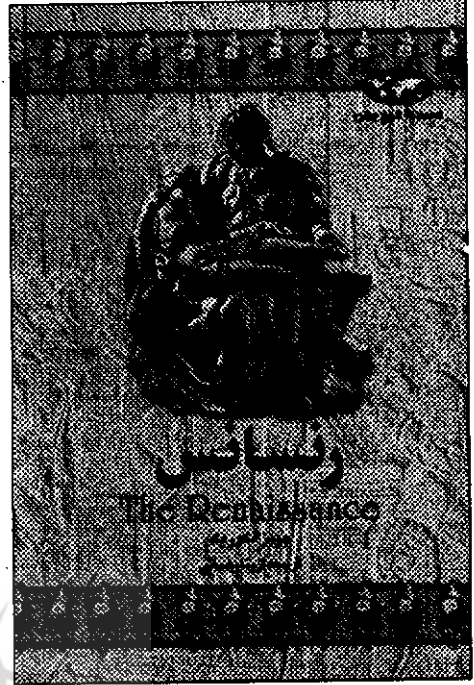
۲۳۲

— آیا این مجموعه را بهترین تشخیص دادید؟

ببینید، مجموعه تاریخ جهان برای عموم مردم نوشته شده است و هدف اصلی آن آشنا کردن عموم خوانندگان، بویژه دانش‌آموزان و دانشجویان، با رخدادهای تاریخ، سیر تکامل تاریخی و شیوه پژوهش تاریخی است و فکر می‌کنم در نوع خود یکی از بهترین مجموعه‌ها باشد، زیرا ویژگی‌های منحصر به فردی دارد. مطالب این مجموعه به صورتی دقیق، موجز، منظم و با زبانی ساده نوشته شده‌اند. هر جلد چشم‌اندازی جامع و روشن از یک رخداد یا دوره مهم تاریخی به خواننده ارائه می‌دهد. یک ویژگی مهم و منحصر به فرد مجموعه تاریخ جهان نقل قول از منابع دست اول و پژوهش‌های معتبر تاریخی است. این نقل قول‌ها از جنبه‌های گوناگون سودمندند. نخست آن که خوانندگان را با این منابع آشنا می‌کنند، دوم آن که این نقل قول‌ها نشان می‌دهند که خود تاریخ‌نگاران چگونه و از کجا اطلاعاتشان را درباره گذشته به دست می‌آورند. سرانجام این که همه این نقل قول‌ها با ذکر مأخذ در پی‌نوشت هستند و علاقه‌مندان را با فرایند نقل آشنا

● ارسلان فصیحی

می‌سازند و به آنان اجازه می‌دهند صحت و سقم نقل‌ها را بررسی کنند و در صورتی که نقل قول علاقه‌شان را برانگیزد، به منبع اصلی هم رجوع کنند. یکی دیگر از ویژگیهای این مجموعه مصور بودن آن است که امکان آشنایی و فراگیری بصری را نیز فراهم می‌کند و کتابها را از یکنواختی نجات می‌بخشد. شکل تدوین این کتابها نیز بسیار جالب توجه است، هر کتاب با گاهشماری رویدادهای مهم آغاز می‌شود، سپس در طی فصول کتاب مهمترین و اساسی‌ترین نکات و آگاهی‌ها مربوط به آن دوره تاریخی مطرح می‌شود، کتابشناسی توصیفی، منابع اصلی، منابع بیشتر برای مطالعه، واژه‌نامه توصیفی و نمایه اعلام نیز پایان بخش هر جلد است. به هر حال استقبال گسترده‌ای که از این مجموعه شده نشان می‌دهد که در انتخاب آن اشتباه نکرده‌ایم.

— در انتخاب مترجمان چه مسیری را طی کردید، چه کاندیداهایی داشتید، مشکلات کار چه بود؟

ما در انتشارات ققنوس سعی می‌کنیم کار ترجمه را به اهل فن بسپاریم و از کار کردن با مترجمانی که زمینه کاری خاصی ندارند جداً پرهیز می‌کنیم، زیرا در فرایند ویرایش مشکلات زیادی به بار می‌آورد. مثلاً ترجمه «امپراتوری ایران» را همکار گرامی و دوست دانشمندم آقای مرتضی ثاقب‌فر انجام دادند که در زمینه تاریخ و بویژه تاریخ ایران صاحب نظر و خیره هستند.

آقای مهدی حقیقت‌خواه نیز که از مترجمان صاحب صلاحیت کتابهای تاریخی‌اند بخش عمده کار را به عهده گرفته‌اند.

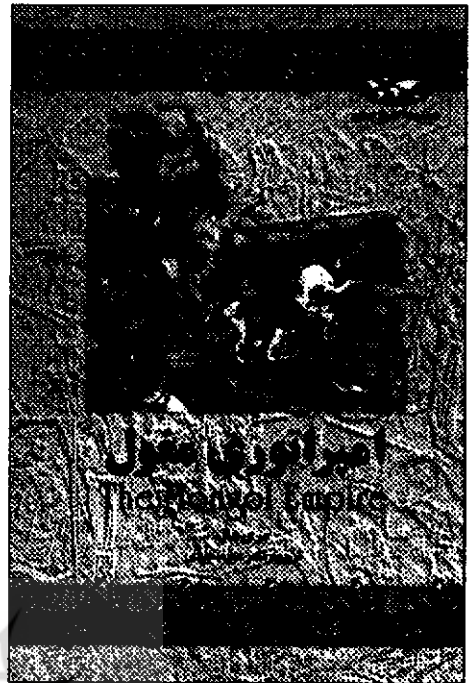
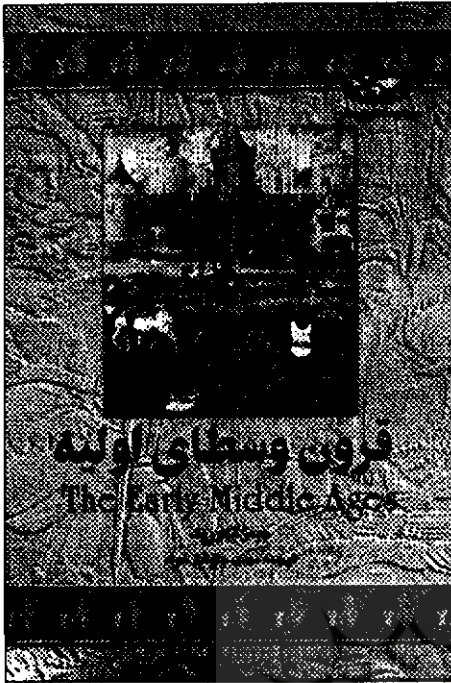
— برای یکدست کردن و ویرایش این متون تاریخی چه شیوه‌ای انتخاب کردید، آیا به مترجمان شیوه‌نامه‌ای دادید؟

به نظر من مهمترین کار در ترجمه متون تاریخی، درست نوشتن اسامی خاص و اعلام جغرافیایی — تاریخی است. برخی از این اعلام در طی هزار سال گذشته به زبان فارسی راه یافته‌اند و در کتابهای مربوطه ثبت شده‌اند و در حال حاضر نیز به همان شکل به کار می‌روند. اگر مترجمی این اعلام را نداند و هنگام ترجمه به آوانویسی کلمه از روی املائی لاتینی آن اکتفا کند، نتیجه بسیار مضحک خواهد شد و متن ترجمه شده با محفوظات و آگاهی‌های قبلی خواننده تلفیق نخواهد شد. مثلاً دو — سه روز پیش کتابی می‌خواندم که مترجم آن به جای «جالینوس» نوشته بود «گالن» و به جای «حلب» نوشته بود «آلبو». حالا من خواننده از کجا بفهمم که گالن همان جالینوس حکیم است و آگاهی‌های این کتاب را با آگاهی‌های قبلی خودم از جالینوس تلفیق کنم و یا در کدام منبع باید به دنبال آلبو باشم، در حالی که حلب را می‌شناسم و اطلاعاتی درباره آن دارم. برخی اعلام نیز وجود دارند که پیش از این در نوشته‌های فارسی نیامده‌اند و عمدتاً مربوط می‌شوند به کشورهای آفریقایی، اقیانوسیه و کشورهای شرق آسیا. در «مجموعه تاریخ جهان» کوشیده‌ایم اعلام را به همان شکل پذیرفته شده در زبان فارسی بنویسیم. منبع اصلی ما در این کار «دایرةالمعارف فارسی مصاحب» است که انصافاً با دقتی شایان تحسین تدوین شده است. علاوه بر دایرةالمعارف فارسی از منابع دیگری نیز بهره می‌بریم، مانند: تاریخ تمدن، اعلام کتاب مقدس، تاریخ ملل قدیم آسیای غربی، لغتنامه دهخدا و اطلس تاریخ ایران. در مورد اعلام جدید نیز سعی می‌کنیم تلفظ دقیق آن را بنویسیم و در پانویس نیز املائی لاتین آن را قید می‌کنیم.

۲۳۴

— آیا این کارها در مرحله ویرایش صورت می‌گیرد؟

ویرایش کتابهای این مجموعه در دو مرحله صورت می‌گیرد: نخست ویرایش علمی — محتوایی است که در این مرحله اگر در کار ترجمه لغزشی، چه به لحاظ درست نویسی اعلام و چه به لحاظ صحت داده‌ها، رخ داده باشد با توجه به منابع تصحیح می‌شود. دوم ویرایش زبانی — ادبی است که در این مرحله کار یکدست کردن رسم الخط نیز با توجه به شیوه‌نامه انتشارات ققنوس صورت می‌گیرد. در اینجا در پاسخ به سؤال قبلیتان باید عرض کنم که شیوه‌نامه انتشارات ققنوس در هنگام عقد قرارداد ترجمه در اختیار مترجم قرار می‌گیرد تا آن را در نوشته‌اش اعمال کند.

— تاکنون چند جلد از این مجموعه منتشر شده است؟

تاکنون هفت جلد منتشر شده که عبارتند از: ۱. «امپراتورانی ایران»، نوشته دان ناردو، ترجمه مرتضی ثاقب فر، ۲. «امپراتوری مغول»، نوشته مری هال، ترجمه نادر میرسعیدی، ۳. «مصر باستان»، نوشته برندا اسمیت، ترجمه آریتا یاسائی، ۴. «امپراتوری آشور»، نوشته دان ناردو، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، ۵. «قرون وسطای اولیه»، نوشته جیمز کوریک، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، ۶. «رنسانس»، نوشته جیمز کوریک، ترجمه آریتا یاسائی، ۷. «اصلاحات»، نوشته سارا فلاورز، ترجمه رضا یاسائی.

— چند جلد در دست ترجمه و احياناً زیر چاپ است؟

چهار جلد از این مجموعه الان در مرحلهٔ صحافی است و بزودی منتشر خواهد شد که عبارتند از: ۱. «روسیهٔ تزاری»، نوشته جیمز استریکلر، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، ۲. «چین باستان»، نوشته النور هال، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، ۳. «انقلاب صنعتی»، نوشته جیمز کوریک، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، ۴. «علم در قرن بیستم»، نوشته هری هندرسون و لیزا یونت، ترجمه رضا یاسائی.

کتابهای «عصر روشنگری» و «عصر حجر» نیز در حال حاضر در مرحلهٔ حروفچینی و تصحیح هستند. این کتابها را به ترتیب آقای حقیقت‌خواه و آقای عسکر بهرامی ترجمه کرده‌اند.

